

Nr 2002

av fru af Ugglas m. fl.

i anledning av Kungl. Maj:ts proposition 1974:181 med förslag om skatteregler för aktiefonder, m. m.

Den föreslagna aktiefondslagen har till syfte att såvitt möjligt tillgodose bl. a. spararnas krav på trygghet. Aktiefonderna riktar sig företrädesvis till småsparare, vilka inte har möjlighet att själva etablera ett aktieinnehav med tillfredsställande riskspridning men som önskar även med en begränsad insats uppnå en sådan riskfördelning via en aktiefond. Lagstiftningen förutsätts stärka aktiefondernas ställning i det allmänna medvetandet och därmed också främja det sparande som kan vinnas på denna väg.

En förutsättning för att detta syfte skall uppnås är att skattereglerna för aktiefonder inte missgynnar sparande i denna form jämfört med enskilt aktieinnehav. Att undvika ett sådant missgynnande är en riktpunkt för de föreslagna skattereglerna. Dessa regler kommer emellertid att medföra en större skattebelastning för fondsparande än för sparande genom direkt aktieinnehav. Detta är ägnat att motverka sparandet i fondandelar och därmed över huvud den verksamhet som de nuvarande företagen på detta område bedriver till tjänst för ett mycket betydande antal småsparare. Fonderna har cirka 75 000 andelsägare med ett genomsnittligt andelsinnehav till ett värde av cirka 4 000–5 000 kr.

Enligt propositionen skall aktiefond beskattas för realisationsvinst vid försäljning av värdepapper helt i enlighet med gängse tillämpade regler för realisationsvinstbeskattning. Departementschefen medger (s. 41) att detta kan leda till viss merbeskattning i förhållande till enskilt sparande.

I propositionen uttalas emellertid att en aktiefond kan förutsättas endast i mindre utsträckning komma att träffas av realisationsvinstskatt p. g. a. den möjlighet att kvitta realisationsvinst mot förluster som fonden tänkes ha (s. 42). Erfarenheten visar emellertid att flera av de stora aktiefonderna på den svenska marknaden i icke obetydlig utsträckning haft att skatta för realisationsvinster. Det beror mycket på en slump huruvida kvittning mellan vinster och förluster kan göras.

I den mån realisationsvinster i en aktiefond delas ut till delägarna får fonden visserligen motsvarande avdrag, men den realisationsvinst som fonden *ej* delar ut höjer andelarnas värde och kan i samma mån leda till realisationsvinstbeskattning vid delägarnas avyttring av andelar eller till minskat förlustavdrag. I dylika fall uppkommer en dubbelbeskattning, vilken strider mot den i propositionen uttalade principen att dubbelbeskattning skall undvikas.

Viktigast är dock att vid direkt innehav av aktier kan ägaren utan realisationsvinstbeskattning göra omplaceringar inom ramen för bottenavdraget om 500 kr. Frånvaron av ett dylikt grundavdrag för andelsägare medför uppenbara nackdelar för denna sparform.

Med den föreslagna lagstiftningen omvandlas den skattepliktiga realisationsvinsten hos en aktiefond vid utdelning till delägarna till en skattepliktig kapitalinkomst hos andelsägaren. Härigenom kommer det extra avdraget i inkomstlaget kapital att av andelsägaren få användas mot såväl den direkta avkastningen på fondens medel som den skattepliktiga realisationsvinst som uppkommer till följd av fondens omplaceringar. Då det extra avdraget inte är avsett att tas i anspråk för även indirekt avkastning i form av realisationsvinster kommer andelsägaren i en sämre skattemässig situation än vid enskilt innehav av aktier.

I *bilaga* till denna motion anges närmare beräkningar, vilka visar effekterna av propositionens förslag.

Vidare leder beskattningen hos fonden av realisationsvinster till en latent skatteskuld, vars storlek ofta är omöjlig att fastställa. Detta försvårar beräkningen av fondandelarnas värde vid varje tidpunkt och därmed en marknadsföring efter de klara linjer som är önskvärda.

En lösning på de problem som sammanhänger med frånvaron av någon motsvarighet till 500-kronorsavdraget kan ske på olika sätt. Ett sätt vore att skattskyldigheten överförs från fonden till andelsägarna genom att andelsägaren åläggs att ta upp sin del av realisationsvinsten i sin deklaration men också ges rätt att därvid ta i anspråk sitt 500-kronorsavdrag. Det merarbete som skulle uppstå vid deklarations- och taxeringsförfarandet behöver inte bli alltför stort. En annan lösning vore att aktiefonder fick motsvarande lägre beskattning av vinsterna på femårsaktier. En tredje metod är att som kompensation för frånvaron av ett sådant avdrag sänka skattesatsen för aktiefonderna.

Vi är emellertid inte beredda att bestämt hävda vilken av dessa vägar som bör användas för att lösa problemet. Uppenbart är emellertid att de i propositionen föreslagna reglerna motverkar syftet att få en spridning av ägandet till stånd. Det bör i stället ankomma på Kungl. Maj:t att framlägga förslag härom. Detta bör kunna ske efter samråd med realisationsvinstkommittén, som har att se över inkomstbeskattningen av realisationsvinst vid icke yrkesmässig avyttring av fastigheter, värdepapper och annan egendom, i synnerhet som departementschefen själv (s. 42) har anmärkt att realisationsvinstbeskattningen kan komma att läggas om på denna punkt.

Med stöd av vad som anförts hemställs
att riksdagen beslutar att hos Kungl. Maj:t hemställa om förslag
till realisationsvinstbeskattning av aktiefonder som jämställer
skattesituationen för andelsägarna med den som råder för dem
som äger aktier direkt.

Stockholm den 26 november 1974

MARGARETHA AF UGGLAS (m)

ANDERS BJÖRCK (m)

CARL-WILH. LOTHIGIUS (m)

i Nässjö

Bilaga

Skattebelastningen vid sparande i aktiefond jämfört med enskilt aktiesparande mot bakgrund av prop. 1974:181 med förslag om skatteregler för aktiefonder.

Antag att en *aktiefond utdelar* 5 kr./andel, varav 1 kr. utgör realisationsvinst från försäljning av 5-årsaktier.

Andelsägaren beskattas för inkomst av kapital med 5 kr.

Fall I. Schablonavdraget för inkomstkällan kapital inrymmer utdelningen från aktiefonden.

Ingen dubbelbeskattning eller extrabelastning jämfört med enskilt aktiesparande inträder p. g. a. att 500 kr.-avdraget vid försäljning av 5-årsaktier ej kan utnyttjas. Detta fall förutsätter dock att, vid 7 % bankränta, kapital å bankkonto understiger ca 11 400 kr. för samtaxerade och ca 5 700 kr. för ensamstående. Dessa belopp – eller snarare de väsentligt lägre belopp som möjliggör att även aktiefondens utdelning inryms i schablonavdraget – torde i flertalet fall få anses vara en lämplig likviditetsreserv, varför fall I inte kan anses vara representativt. Detta gäller även efter en höjning av schablonavdraget för kapitalinkomster.

Fall II. Schablonavdraget för inkomstkällan kapital inrymmer ej utdelningen från aktiefonden.

Andelsägaren får full beskattning efter sin marginalsatt. Om denna är 60 %, blir behållningen 40 % av erhållen utdelning från aktiefonden.

Den enskilde aktiespararen kan utnyttja 500 kr.-avdraget. Antag i övrigt samma fördelning etc. mellan utdelning och realisationsvinst.

Utdelning	4:--
./.. skatt 60 %	2:40
Realisationsvinst	
./.. schablonavdraget	1:--
Netto efter skatt	2:60

eller 52 % av bruttointäkten jämfört med 40 % för andelsägaren, som alltså är i ett sämre läge.

Antag att *aktiefonden reinvesterar* realisationsvinster och erhållen utdelning.

Aktiefonden (indirekt andelsägarna) beskattas.

Fall III. Utan hänsyn till realisationsvinstskatt vid framtida försäljning av andelsinnehavet.

Utdelning	4:--
Realisationsvinst (5-årsaktier)	1:--
	5:--
./ skatt enl. prop. 55 %	2:75
Reinvesterad utdelning	2:25

Aktiefonden kan inte utnyttja 500 kr.-avdraget. Andelsägaren får behålla 45 % av bruttointäkten jämfört med 52 % om han enskilt sparar i aktier (fall II).

Fall IV. *Med hänsyn till realisationsvinstskatt vid framtida försäljning av andelsinnehavet.*

Reinvesterad utdelning enligt fall III är 2:25 kr.

Antag liksom ovan att andelsägarens marginalsatt är 60 %. Vid försäljning av andelsinnehavet har detta värde ökat med den reinvesterade utdelningen, som alltså ingår i det värde eller den vinst på vilken realisationsvinstbeskattning utgår.

a) Innehavstid 3-4 år.

Realisationsvinstskatten blir 60 % av 50 % av 2:25 kr. = 0:675 kr.

Av ursprungliga bruttointäkten 5 kr. återstår 1:58 kr. eller 31,6 %. Skattebelastningen blir 68,4 % jämfört med andelsägarens antagna marginalsatt 60 %.

b) Innehavstid 4-5 år.

Realisationsvinstskatten blir 60 % av 25 % av 2:25 kr. = 0:3375 kr.

Av ursprungliga bruttointäkten 5 kr. återstår 1:92 kr. eller 38,4 %. Skattebelastningen blir 61,6 %, dvs. fortfarande överstigande marginalsatten.

c) Innehavstid överstigande 5 år.

Om 500 kr.-avdraget kan utnyttjas vid försäljning av andelsinnehavet, som då ej får överstiga 5 000 kr. i marknadsvärde, uppstår ingen dubbelbeskattning. Skattebelastningen blir 55 % av bruttointäkten, men förutsättningen härför är att andelsinnehavet avyttras. Då inträdeskostnaden i en aktiefond i Sverige är ca 5 % av andelsvärdet, är en omplacering betingad av skatteskal inte lönsam. Grundidén för en aktiefond är också den att *alla* nödvändiga omplaceringar skall handhas inom fonden och ej av dess andelsägare. Även i denna situation får därför andelsägaren en sämre ställning än den enskilde aktiespararen. Antag att aktiefondens utdelning + realisationsvinst före skatt är 4 % av andelsvärdet. Efter skatt med 55 % återstår 1,8 % av andelsvärdet. Nyköpet av andelar kostar ca 5 % av fondvärdet, och detta fördelat på en 5-årsperiod betyder ca 1 % per år. Nettot av omplaceringen blir således obetydligt, ca 1 % av fondvärdet eller 25 % av bruttointäkten.

En enskild aktieägare skulle med här antagna förutsättningar få en nettobehållning av 52 % av bruttointäkten (48 % beskattning), vilket närmare visas under fall II.

